

Guía Docente				
Datos Identificativos				2023/24
Asignatura (*)	Historia e teorías dos movementos migratorios	Código	615525013	
Titulación	Mestrado Universitario en Políticas Sociais e Intervención Sociocomunitaria			
Descritores				
Ciclo	Período	Curso	Tipo	Créditos
Mestrado Oficial	1º cuatrimestre	Segundo	Optativa	6
Idioma	Inglés			
Modalidade docente	Non presencial			
Prerrequisitos				
Departamento	Ciencias da SaúdeDereito PúblicoSocioloxía e Ciencias da Comunicación			
Coordinación	Espiñeira González, Keina Raquel	Correo electrónico	keina.espineira@udc.es	
Profesorado	Espiñeira González, Keina Raquel Magazzini, Tina Rivas Quarneti, Natalia Yanaina	Correo electrónico	keina.espineira@udc.es tina.magazzini@udc.es natalia.rivas.quarneti@udc.es	
Web				
Descrición xeral	Nesta materia explóranse os vínculos teóricos entre a historia e a socioloxía das migracións. O obxectivo principal é aportar ó alumnado un marco teórico e conceptual aplicado ó campo das migracións internacionais. O curso contempla unha parte práctica que se baseará na abordaxe de aspectos epistemolóxicos, metodolóxicos e éticos na investigación sobre migracións e a súa aplicación a casos de análise de realidades presentes.			

Competencias / Resultados do título	
Código	Competencias / Resultados do título
A2	CE2 - Interpretar os feitos e as políticas sociais desde os distintos paradigmas teóricos vixentes na análise da exclusión.
A5	CE5 - Interpretar as situacións e os procesos de marxinação social e económica de colectivos desde unha perspectiva histórica e macroestrutural.
A8	CE8 - Identificar procesos e factores de cohesión social, e deseñar medidas para a súa potenciación.
A9	CEM1 - Demostrar coñecementos avanzados sobre os principais movementos migratorios ao longo da historia e a súa relación con procesos de conflictividade e de cohesión social nas sociedades de orixe e destino
A10	CEM2 - Dominar as principais ferramentas conceptuais e técnicas que permiten definir un colectivo e unha problemática migratoria como obxecto de estudo e análise.
A11	CEM3 - Demostrar un coñecemento avanzado e crítico sobre as teorías e os debates académicos actuais de maior relevancia sobre as dinámicas migratorias e os procesos de integración dos colectivos migrantes.
A14	CEM6 - Actuar como profesional competente e cualificado/a no ámbito da análise das migracións internacionais e do traballo con colectivos migrantes.
B1	CB1 - Demostrar coñecementos avanzados, de carácter multidisciplinar, para a investigación e o exercicio profesional no ámbito da exclusión social.
B2	CB2 - Aplicar e integrar os coñecementos a contornos e problemas emerxentes e indefinidos, na práctica investigadora e profesional.
B3	CB3 - Seleccionar o marco científico adecuado para avaliar as evidencias dispoñibles e postular hipóteses razoadas sobre a avaliación previsible dos feitos sociais estudados.
B7	CB7 - Que os estudantes saiban aplicar os coñecementos adquiridos e a súa capacidade de resolución de problemas en contornos novos ou pouco coñecidos dentro de contextos máis amplos (ou multidisciplinares) relacionados coa súa área de estudo.
B14	CX2 - Realizar unha análise crítica da realidade social e do desenvolvemento profesional vinculada aos feitos sociais sobre os que se traballa.
B17	CX5 - Elaborar e defender informes, proxectos e memorias no campo das ciencias sociais.
B18	CX6 - Valorar a adecuación das distintas ferramentas teóricas, metodolóxicas e técnicas ás preguntas e os obxectivos específicos formulados sobre a realidade social e as políticas sociais.
B20	CX8 - Aplicar a perspectiva comparada na comprensión das problemáticas sociais e das respostas e solucións políticas.
B21	CX9 - Aplicar unha perspectiva interdisciplinar na análise e a valoración de problemáticas de exclusión e políticas sociais de inclusión e cohesión.

B22	CX10 - Recoñecer e valorar os xuízos de valor e as evidencias nos argumentos que sosteñen as descrições e políticas sobre a realidade social.
C1	CT1 - Expresarse correctamente, tanto de forma oral como escrita, nas linguas oficiais da comunidade autónoma.
C3	CT3 - Utilizar as ferramentas básicas das tecnoloxías da información e as comunicacións (TIC) necesarias para o exercicio da súa profesión e para a aprendizaxe ao longo da súa vida.
C5	CT5 - Entender a importancia da cultura emprendedora e coñecer os medios ao alcance das persoas emprendedoras.
C6	CT6 - Adquirir habilidades para a vida e hábitos, rutinas e estilos de vida saudables.
C7	CT7 - Desenvolver a capacidade de traballar en equipos interdisciplinares ou transdisciplinares, para ofrecer propostas que contribúan a un desenvolvemento sostible ambiental, económico, político e social.

Resultados da aprendizaxe			
Resultados de aprendizaxe	Competencias / Resultados do título		
1. Interpretar os feitos e as políticas sociais desde os distintos paradigmas teóricos no campo das migracións internacionais.	AM2 AM5 AM9	BM20 BM21 BM22	CM3 CM6
2. Demostrar un coñecemento avanzado e crítico sobre as teorías e os debates académicos actuais de maior relevancia sobre as dinámicas migratorias.	AM10 AM11 AM14	BM3 BM14 BM18	
3. Dominar as principais ferramentas conceptuais e técnicas que permiten definir un colectivo e unha problemática migratoria como obxecto de estudo e análise.	AM8 AM10 AM14	BM1 BM2 BM7	
4. Realizar unha análise crítica da realidade social e do desenvolvemento profesional vinculada aos feitos sociais sobre os que se traballa e desenvolver a capacidade de traballar en equipos interdisciplinares.		BM1 BM2 BM3 BM7 BM14 BM17 BM18 BM20	CM1 CM3 CM5 CM7

Contidos	
Temas	Subtemas
1. A historical perspective of international migration theories & the role of research	- Overview of historical development of migration theories. - Situating research paradigms in migration studies. - The role of theory in research. - Historical underpinnings of migration theories I: a) Ravenstein. b) Chicago School - Example of migration research: Body-mapping storytelling. - Historical underpinnings of migration theories II: a) The push-pull economic model. b) Individual action theories. c) Social capital and networks theories. d) Social mobility theories.

2. Belonging, identity and citizenship	Citizenship and Integration: - The EU concept of immigrant integration, citizenship regimes and policies in a migratory world - Minority rights, categories and approaches (how they change over time, and where we are) Diversity & Anti-Discrimination Policies in Europe: - A brief history of diversity approaches from multiculturalism to superdiversity - How does antidiscrimination apply to migration? - Religious Diversity Governance in Europe ? problematizing the link between religious and migrant minorities
Seminar 1. Research methods in migration studies: visual methods	- Ethical and practical implications of employing visual methodologies in migration research. - The question of representation of migration in public narratives. - Ownership and collaboration when conducting research on migration that involves visual methods.
3. Borders, b/ordering and border making	- Contemporary approaches to Border Studies. - The everyday construction of borders. - Detention, deportability and criminology of mobility. - Border aesthetics. The intersection politics/art. - Case study: The southern border of Spain
4. Solidarity, activism and global justice from below	- Power in migration as a social movement for justice - Irregular migrants as political actors mobilize agency, resources and networks - Cities as crucial sites for fostering inclusion and belonging (sanctuary, welcoming, fearless) - Activist tactics-migrant struggles, de facto citizenship struggles, border protests - Case study: Genealogy of migrant struggles in Spain
Seminar 2. Research methods in migration studies: Ethics in migration, positionality and dilemmas	- Who is a Migrant? Epistemological traps - Reflexivity, positionality and intersectionality - Critical reflections on research ethics during fieldwork
Seminar 3. Ecofeminist urbanism, care and social mapping	Sessions by guest lecturers (seminar language Spanish/Galician)

Planificación				
Metodoloxías / probas	Competencias / Resultados	Horas lectivas (presenciais e virtuais)	Horas traballo autónomo	Horas totais
Sesión maxistral	A2 A9 A10 A11 B20 B14	20	0	20
Lecturas	A2 A10 A11 C1	0	30	30
Obradoiro	A2 A5 A8 A9 A10 A11 A14 B1 B3 B17 B18 B22 C3 C5 C6	16	40	56
Aprendizaxe colaborativa	B2 B7 B21	8	12	20
Discusión dirixida	A2 A10 A11 C1	10	10	20
Atención personalizada		4	0	4

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientativo, considerando a heteroxeneidade do alumnado

Metodoloxías	
Metodoloxías	Descrición
Sesión maxistral	Clases teóricas con participación do estudantado, en torno aos diversos contidos que compoñen o programa.

Lecturas	Son un conxunto de textos e documentación escrita que se recolleron e editaron como fonte de profundización nos contidos traballados.
Obradoiro	Modalidade formativa orientada á aplicación de aprendizaxes na que se poden combinar diversas metodoloxías: Exposicións; Simulacións, Debates, Solución de problemas, Prácticas guiadas, etc. A través destas metodoloxías o alumnado desenvolve tarefas eminentemente prácticas sobre un tema específico, co apoio e supervisión do profesorado.
Aprendizaxe colaborativa	Actividades orientadas a que os estudantes traballen xuntos, mediante o desenvolvemento de tarefas de aprendizaxe nun grupo o suficientemente pequeno como para garantir que todos participen.
Discusión dirixida	As sesións están baseadas nunha introdución teórica a cada unidade didáctica e a discusión colectiva na clase dunha serie de lecturas. Valorarase a participación activa do alumnado.

Atención personalizada

Metodoloxías	Descrición
Aprendizaxe colaborativa Obradoiro	O alumnado poderá consultar co profesorado da materia as dúbidas e preguntas que considere oportunas para a realización das actividades. Para concertar unha titoría será preciso concretar un día por correo electrónico.

Avaliación

Metodoloxías	Competencias / Resultados	Descrición	Cualificación
Aprendizaxe colaborativa	B2 B7 B21	As unidades terán asociadas actividades para completar en equipos.	60
Discusión dirixida	A2 A10 A11 C1	Avaliarase a participación do estudantado nas discusións sobre las lecturas suxeridas	20
Obradoiro	A2 A5 A8 A9 A10 A11 A14 B1 B3 B17 B18 B22 C3 C5 C6	Avaliarase a participación individual do estudantado e a integración dos diversos contidos que compoñen o programa nas distintas actividades realizadas.	20

Observacións avaliación

Todas as metodoloxías da avaliación deben superarse para aprobar a materia. A docente responsable resérvase a posibilidade de realizar algún cambio na avaliación ou outros aspectos que serán notificados ao estudantado coa suficiente antelación.   A realización fraudulenta das probas ou actividades de avaliación, unha vez comprobada, implicará directamente a cualificación de suspenso na convocatoria en que se cometa: o/a estudante será cualificado con ?suspenso? (nota numérica 0) na convocatoria correspondente do curso académico, tanto se a comisión da falta se produce na primeira oportunidade como na segunda. Para isto, procederase a modificar a súa cualificación na acta de primeira oportunidade, se fose necesario.

Fontes de información

Bibliografía básica

[Unit 1] Amelina, Anna; Horvath, Kenneth. *Sociology of migration*, *The Cambridge Handbook of Sociology: Core Areas in Sociology and the Development of the Discipline*. Cambridge University Press, 2017, pp. 455-464. O'REILLY, Karen, 2012. *International migration and social theory*. Basingstoke: Palgrave Macmillan. CHAPTER 3. *Theories and Perspectives in Migration* Lincoln, Y. S. and Guba, E., G. (2000). *Paradigmatic controversies, contradictions and emerging confluences*. In N., K. Denzin & Y. S. Lincoln (Eds.). *Handbook of qualitative research* (2 nd ed.). Thousand Oaks: Sage, pp. 163-188 Carter SM, Little M. *Justifying knowledge, justifying method, taking action: epistemologies, methodologies, and methods in qualitative research*. *Qual Health Res*. 2007 Dec;17(10):1316-28. doi: 10.1177/1049732307306927. PMID: 18000071. Shinozaki, K. (2021). *Reflexivity and its enactment potential in gender and migration research*. *The palgrave handbook of gender and migration* (pp. 89-103) doi:10.1007/978-3-030-63347-9_6 Ravenstein, Ernst Georg. *The laws of migration*. *Journal of the statistical society of London*, 1889, vol. 52, no 2, p. pp. 241-305. Ravenstein, Ernst Georg. *The laws of migration*. *Journal of the statistical society of London*, 1885, vol. 48, no 2, p. 167-235 Thomas, William; Zarniecki, Florian. *The polish peasant in Europa and America*. Horham Press, 1920, vol. 5. Arango, Joaquín. *Las Leyes de las Migraciones de Ernst Georg Ravenstein, cien años después*. *Reis*, 1985, no 32, p. 7-26. Wirth, Louis. *The Ghetto*. *American Journal of Sociology*. 1927. 33 (1) p 57 71. ISSN/ISBN: 0002-9602; 1537-5390. DOI: 10.1086/214333 Dauder, Silvia García. *La historia olvidada de las mujeres de la Escuela de Chicago*. *Revista Española de Investigaciones Sociológicas (Reis)*, 2010, vol. 131, no 1, p. 11-41. Massey, Douglas S., et al. *Theories of international migration: A review and appraisal*. *Population and development review*, 1993, vol. 19, no 3, p. 431-466. Massey, Douglas, et al. *Teorías de migración internacional: una revisión y aproximación*. *Revista de Derecho Constitucional Europeo-ReDCE*, 2008, vol. 5, no 10, p. 435-478. Gastaldo, D., Rivas-Quarneti, N., & Magalhaes, L. (2018). *Body-Map Storytelling as a Health Research Methodology: Blurred Lines Creating Clear Pictures*. *Forum Qualitative Sozialforschung Forum: Qualitative Social Research*, 19(2). <https://doi.org/10.17169/fqs-19-2.2858> Gastaldo, Denise; Carrasco, Christine & Magalhães, Lilian (2012b). *Entangled in a web of exploitation and solidarity: Latin American undocumented workers in the Greater Toronto Area*, <http://www.migrationhealth.ca/undocumented-workers-ontario/summary-findings> Gastaldo, Denise; Magalhães, Lilian; Carrasco, Christine & Davy, Charity (2012a). *Body-map storytelling as research: Methodological considerations for telling the stories of undocumented workers through body mapping*, <http://www.migrationhealth.ca/undocumented-workers-ontario/body-mapping> [Unit 2] Ager, Alastair, and Alison Strang (2008). *Understanding Integration: A conceptual framework*. *Journal of Refugee Studies*, 21: 166-91. <https://academic.oup.com/jrs/article/21/2/166/1621262> Collyer, Michael, Sophie Hinger and Reinhard Schweitzer (2020). *Politics of (Dis)Integration: an introduction*, in *Politics of (Dis)Integration*, Springer. Pp. 1-18. https://link.springer.com/chapter/10.1007/978-3-030-25089-8_1 Triandafyllidou, Anna, Daniela Ghio, Luisa Veronis and Robert McLeman (2023). *Complex Migration Flows and Multiple Drivers: What Do We Know? Working Paper No. 2023/05 April 2023*. <https://www.torontomu.ca/content/dam/centre-for-immigration-and-settlement/tmcis/publications/workingpapers/2023-05-WP-Triandafyllidou-Ghio-Veronis-McLeman.pdf> [Unit 3] Johnson, Corey et al. (2011) *Interventions on rethinking ?the border?* in *border studies*, *Political Geography*, 30: 61-69, <https://doi.org/10.1016/j.polgeo.2011.01.002> Van Houtum, Henk (2021) *Beyond ?borderism?: overcoming discriminative b/ordering and othering*, *Tijdschrift voor Economische en Sociale Geografie*, 112(1): 34-43, <https://doi.org/10.1111/tesg.12473> Paasi, Anssi et al. (2022) *Locating the territoriality of territory in border studies*, *Political Geography*, 95, <https://doi.org/10.1016/j.polgeo.2021.102584> [Unit 4] Wonders, Nancy. and Jones, LC. (2019) *Doing and undoing borders: The multiplication of citizenship, citizenship performances, and migration as social movement*. *Theoretical Criminology* 23(2): 136-155. <https://doi.org/10.1177/1462480618802297> Wonders, Nancy. and Fernández-Bessa, Cristina (2021) *Border struggles, political unity, and the transformative power of the local: US sanctuary cities and Spain?s cities of refuge*. *International Journal for Crime, Justice and Social Democracy*. 10(3): 1-15. <https://doi.org/10.5204/ijcsd.2037> Ambrosini, Maurizio and Hajer, Mikel H.J. (2023) *Agency, Inclusion and?Political Mobilisation of?Irregular Migrants*, in: M. Ambrosini and M.H.J. Hajer (eds.) *Irregular Migration*. Imiscoe, pp.117-139. [Seminar 1] Desille, Amandine and Karolina Nikielska-Sekula (2021). *Introduction*. In: Nikielska-Sekula, K., Desille, A. (eds) *Visual Methodology in Migration Studies*. IMISCOE Research Series, Springer. https://link.springer.com/chapter/10.1007/978-3-030-67608-7_1 Nikielska-Sekula, Karolina (2021). *?Have You Just Taken a Picture of Me??: Theoretical and Ethical Implications of the Use of Researcher-Produced Photography in*

Studying Migrant Minorities. In: Nikielska-Sekula, K., Desille, A. (eds) *Visual Methodology in Migration Studies*. IMISCOE Research Series, Springer. https://link.springer.com/chapter/10.1007/978-3-030-67608-7_2 [Seminar 2]
Scheel, Stephan and Tazzioli, Martina (2022) Who is a Migrant? Abandoning the Nation-state Point of View in the Study of Migration, *Mig. Pol.* 1, 002, <https://doi.org/10.21468/MigPol.1.1.002> Zapata-Barrero, Ricard and Yalaz, Evren (2019) Qualitative migration research ethics: mapping the core challenges. *GRITIM Working Papers*, no.42, winter 2019. [Seminar 3] Iconoclasistas (2016) *Manual of collective mapping*. Critical cartographic resources for territorial processes of collaborative creation

Bibliografía complementaria

Recomendacións

Materias que se recomenda ter cursado previamente

Identidade, alteridade e interseccionalidade/615525006

Materias que se recomenda cursar simultaneamente

Integración e convivencia intercultural/615525011

Políticas migratorias e dereito das migracións/615525012

Materias que continúan o temario

O modelo migratorio español/615525014

Observacións

O alumnado deberá revisar periodicamente a plataforma virtual e consultar os documentos e actividades propostos. As profesoras comunicaranse co alumnado a través da aula Virtual ou do correo electrónico da UDC. A comunicación coa profesora deberase realizar mediante as canles institucionais e utilizando o correo electrónico da universidade. Nesta materia: Débese facer un uso sustentable dos recursos e a prevención de impactos negativos sobre o medio natural. Terase en conta a importancia dos principios éticos relacionados cos valores da sostenibilidade nos comportamentos persoais e profesionais. De acordo coas diferentes normativas de aplicación para a docencia universitaria, débese incorporar a perspectiva de xénero nesta materia (utilizarse unha linguaxe non sexista, utilizarse bibliografía de autores e autoras, fomentarse a intervención en clase de todos os estudantes, etc. Farase para identificar e modificar prexuízos e actitudes sexistas, e incidirá na contorna para modificalos e fomentar valores de respecto e igualdade. Así mesmo, respectarase o dereito á identidade de xénero. Facilitarase a plena integración do alumnado que, por motivos físicos, sensoriais, psíquicos ou socioculturais, experimente dificultades para un acceso adecuado, igualitario e rendible á vida universitaria. Sosterase o principio de debate democrático, escoitando e respectando todas as opinións diversas ao redor dos temas tratados, tanto de parte do profesorado como do alumnado.

(*A Guía docente é o documento onde se visualiza a proposta académica da UDC. Este documento é público e non se pode modificar, salvo casos excepcionais baixo a revisión do órgano competente dacordo coa normativa vixente que establece o proceso de elaboración de guías